Бр. 2 У Новом Саду, у петак 3 (16.) јануара 1914. Година XLIX

„Застава излази сваки дан двапута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску, кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље, за један месец 2 круне и 70 потура, а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући Јована Чавића, у главној улици број 6. (први кат).

Поједини вечерњи бројеви стају 4 пот.

Лист српске народне радикалне странке (Вечерњи лист.) Издање „Рада“ деон. друштво у Руми.

Политика хрватско-српске коалиције.

У име хрватско-српске коалиције изјавио је Св. Прибићевић, да ће коалиција помагати бана Шкерлеца, али тражи, да влада дође у зависан положај према саборској већини. Пошто коалиција није постала већином у сабору без помоћи политичких власти, ми налазимо, да мора да понесе одговорност за оно што се сада ради у Хрватској и Славонији, па с тога треба да буде заступљена и у влади. То је потребно и зато, да се не би касније могла да извлачи испод одговорности. Ала коалиција у том врло важном питању попушта, па је њен говорник тражио изговор у томе, што у Аустрији и Угарској нигде нема парламентарне владавине. Зато и коалиција признаје, да она помаже једну непарламентарну владавину. Говорник коалиције признао је и то, да је било насиља приликом избора, али се теши да их није вршила хрватско-српска коалиција и да су последњи избори ипак били најслободнији од свих, што су се до сада водили. Ова тврдња не стоји, јер у Срему и Славонији било је изборног насиља баш као и у доба Куена и Томашића, а доказано је, да су та насиља вршена у споразуму са хрватско-српском коалицијом и то не само у корист куеноваца, него и у корист коалицијоната (у вучанском, дањском, шимановачком, мартинаčком, илочком, хртковачком и другим срезовима). Још се говорник коалиције разметао, да су у данашњем сабору заступљене само народне странке и да у хрватско-славонски сабор није ушао нико одовгор наметнут, ко представља чисто службену политику, који нема никакве организације у народу и кога народ није слободном својом вољом послао у сабор. Ова је тврдња скроз нетачна, јер је у сабор ушло 12 куеноваца, који немају организације у народу, него су их бирали котарски предстојници и општински натароши. Такви су: Шумановић, Ракоцај, Анатолије Јанковић, гроф М. Пејачевић, др. Лаза Секулић и слични. Они представљају чисто службену политику и наметнути су одовго. Моровићски избор је најбољи доказ за то, али и остали избори, где су бирани куеновци, нису бољи били. Ириг и Карловци допуњују Моровић!

Говорник коалиције покушао је да брани пакт са грофом Тисом, али био је лоше среће, јер није могао да одбрани нову железничарску прагматику, која ће такође потиснути српско-хрватски језик са железница. Врло је занимљиво пак оно, што је Св. Прабићевић рекао о српском питању. Он је говорио, да између Срба и Хрвата не може бити речи о слови, него само о њиховом народном јединству. Срби не воде крамарску политику и не подносе рачун, да им Хрвати плате за то, што се боре за права Хрватске и Славоније. По његовом мишљењу сваки успех Хрвата је и српски успех и морају се радовати, јер је то јемство и за ојачање Срба. На тај начин мисле самосталци да реше српско питање у смислу равноправности. Ова је изјава врло незгодна, јер се њоме управо Србима каже, да не траже испуњење својих захтева, да им се не би рекло, да подносе рачун као трговци! Немојте дакле Срби ништа тражити — па је онда добро, вели Прибићевић. Гледе српске народне црквене автономије рекао је пак, да су укидањем автономних уредаба повређени државни закони, па с тога тражи, да се автономија успостави. Чекамо да видимо, хоће ли влада тај захтев уважити. Шкерлец пак није обећао, да ће се успоставити автономија, него само да ће се автономно питање што пре решити. Пошто коалиција помаже владу, она ће понети и одговорност за сво неправде, које се учине приликом решавања автономног питања.

Остале тачке програма хрватско-српске коалиције садржане су и у Шкерлечеву програмном говору. Ми смо већ рекли, да је тај програм мршав — и при том остајемо. Други пут више.

Хрватски праваши и Срби.

Када је Св. Прибићевић говорио у хрватско-славонском сабору о јединству Срба и Хрвата и нагласио, да је сваки хрватски успех уједно и српски успех, добацио је праваш Павелић: *„А зашто нема ниједног Србина на левици?“* Светозар Прибићевић није на то питање одговорио, него је прескочио преко њега као петао преко жеравице. Питање је заиста било за њега шкакљиво, јер да је одговорио, морао би искрено признати, да зато нема ниједног Србина на левици, пошто се самостална странка удружила са бившим куеновцима и политичким властима, да спречи избор кандидата српске народне радикалне странке. Она је то учинила и зато, да би, помоћу политичких власти осигурала победу својих кандидата у Шимановцима, Хртковцима и Мартинцима!

Ми смо већ онда, када је „Србобран“ издао паролу, да се свуда руше радикали, нарочито уповорили, да је највећа опасност за српски народ у Хрватској и Славонији, ако се сви Срби нађу у владиној странци, јер ће се то међу Хрватима употребити као агитационо средство против свега, што је српско. Када смо на то уповорили српску јавност, имали смо на уму скупо искуство из доба куеновштине, када су Срби били главни стуб противнародне владавине, па се међу Хрватима уврежило уверење, да су Срби криви свему злу. Тако ће се и сада догодити, јер су доиста сви Срби посланици у владином табору. Они помажу владу, која је филијала Тисине насилничке владавине. А да у Хрватској и Славонији нису још увек успостављене праве уставне прилике, види се и по томе, што цензура још увек ради и плени опозиционе листове, а нарочито социјалистички лист „Слободна Ријеч“ страда од самоволје Шкерлечеве цензуре.

Да је међу Хрватима већ запажено, што су сви Срби у владином табору, доказ је и питање праваша Павелића: А зашто нема ниједног Србина на левици? То питање треба да буде озбиљна опомена онима, којих се тиче. Истина је, да на левици у сабору сада нема ниједног Србина, али то не значи, да су сви Срби у владиној странци. Српска народна радикална странка је остала у опозицији и одлучно осудила пакт хрватско-српске коалиције са грофом Тисом. Она је извела на изборе 4000 независних гласова, али је подлегла насиљу удружених куеноваца и самосталаца. Међутим и праваши су криви, што нема ниједног Србина на левици у сабору. У Илоку и још неким срезовима гласали су сви праваши за коалицијонаше и куеновце а против кандидата српске народне радикалне странке. Стога праваши не треба да се чуде: зашто нема ниједног Србина на левици! Има у томе и њихове кривице. Осим држања правашких бирача на изборима шкоди и непромишљена правашка политика. Непризнавањем Срба иду праваши на руку куеновцима и коалицијонашима. О томе се уверио др. Томо Кумичић у Вировитици, па је после избора признао, да су Срби и Хрвати један народ и да није могао задобити Србе, јер су франковци били сведоци у великоиздајничкој парници против Срба у Загребу.

Хрватски праваши у Босни и Херцеговини гласали су, да званичан језик буде српско-хрватски, а праваши у Бановини неће да признаду Србе. Тиме сами себе осуђују, да остану увек у мањини. Посланик Хрвој рекао је у сабору, да би праваши били опасни коалицији, када би признали Србе. Истину је рекао, а „Вировитичанин“ је већ раније признао, да праваши непрестано хоће да спасавају Аустрију од Срба, па су тога ради стварали легије против Срба и набављали сведоке, а из Беча су увек добили ногу! После оваких признања требали би праваши да промене правац своје политике према Србима, па ће онда и они бити јачи, а свакако ће бити и Срба на левици у сабору.

Народно поучно и забавно село у Новоме Саду.

У недељу, 5. (18.) јануара о. г., приредиће се народно поучно и забавно село у Новоме Саду, у великој дворници Ковачевог хотела. Почетак у 3 сата после подне. На селу ће предавати професор Светислав Баница о великом песнику владици Раду. С тим у свези читаће се неки одломци из „Горског Вијенца“. Певаће српско ратарско црквено певачко друштво.

Умољава се попт. грађанство, да посети ово село у што већем броју.

Догађаји на Балкану.

Тројни Савез и јегејска острва.

Силе Тројног Савеза предале су енглеској влади своје одговоре на енглески предлог о јегејским острвима. Оне у главном усвајају тај предлог и пристају, да Грчка добије сва заузета острва, осим Имброса и Тенедоса. Осим тога траже још, да се Турској остави и мало острво Кастелорицо. Као услов свему томе ставиле су захтев, да трупе 3. (18.) о. м. морају напустити крајеве у Епиру, што су досуђени Албанији. Што се пак тиче острва, што их је заузела Италија, силе Тројног Савеза изјављују, да ту ствар сматрају посебним питањем. Италија уверава, да ће сва заузета острва вратити Турској, чим ова испуни све одредбе лозанског уговора о миру.

Трзавице у Албанији.

Руско министарство спољних послова добило је извештаје из Албаније, који тамошње прилике приказују у врло црним бојама. Кандидатуру Изет пашину потпомаже већина данашњих албанских влада, међу овима и Езад паша. Сва планинска племена су се отворено изјавила за Изет пашу. За њега је и Исмајил Ћемал, ма да то пориче. — У Валони још увек затварају угледне Арбанасе муслимане, који су радили и раде за Изет пашу, а против принца Вида. За Изет пашу је скоро сва северна и средња Албанија, а многи и из јужне Албаније. Принц Вид, када и дође у Албанију, тешко ће се моћи одржати и мораће је напустити, а биће срећан ако то узмогне учинити са читавом кожом. — Есад паша још увек пориче, да је он за Изет пашу, него сву кривицу баца на Бекир Фикрију бега и Исмајила Ћемала. Есад паша прича, како је њему био дошао Бекир бег са многим турским и бугарским четницима, и понудио му је 30 хиљада турских фуната ако буде за Изет пашу. Есад их је све протерао из Драча, пошто је Бекир Фикри отишао у Валону и оданде писао Есад паши, да је тамо нашао праве родољубе. Тако Есад сву кривицу баца на Исмајила Ћемала.

Оставка Исмаила Ћемала.

Председник албанске привремене владе, Исмајил Ћемал, саопћио је

међународној контролној комисији, да се он повлачи са чела привремене владе и да ова подноси оставку. То је Исмаил Ђемал учинио за то, што су не само сведоци исказивали, него су нађена и писма, која сведоче да је Исмајил Ђемал потпомагао покрет у корист кандидатури Изет пашиној. Послове албанске владе ће свакако отправљати међународна контролна комисија до доласка принца Вида, а биће постављен и генерални гувернер за Албанију, свакако у особи холандског пуковника Вера, који организује албанску жандармерију.

Посете краља Петра страним дворовима.

Како из Београда јављају, српска влада преговара са више европских држава у ствари посета, које краљ Петар мисли на пролеће да учини европским дворовима. Прво ће посетити румунског краља.

Трзавице у Бугарској.

Из Софије јављају, како су после распуштања собрања социјалисте приредиле велику демонстрацију. Одржали су велики збор, на коме је донесена одлука, којом протестује против распуштања собрања, који чин сматрају насиљем против парламентаризма. Збор се расишао уз бурне узвике: Доле са монархијом! Живела република! — Како из Бугарске јављају, ти и таки узвици налазе одјека у свој земљи.

Турска и Грчка.

Грчки министар-председник Венизелос је изјавио у Паризу пред новинарима, да је он уверен у потребу зближења између Грчке и Турске. Томе зближењу не смета турско-бугарско пријатељство, јер Грчка не мрзи никога. Грчка жели и са Бугарском да ради заједнички у пријатељству. Своју економску и политичку независност могу балкански народи — рекао је Венизелос — осигурати само тако, ако се окану тежње, да једни друге узајамно утамањују и ако приступе турско-бугарском блоку. Исток својим напретком може задивити сав свет. Ми, Грци, хоћемо у миру да живимо са свима балканским народима и чим ова велика још не решена питања, ради којих путујем по Европи, буду решена, одмах ћу ићи у Цариград.

Равне вести.

— Из Берлина јављају, да ће принц Вид 12. (25.) фебруара свечано ући у Драч, камо ће га допратити убојни бродови немачке, аустроугарске и талијанске флоте, а с њим ће се у Драчу искрцати и 6 батаљона, по два немачка, аустроугарска и талијанска. У Драчу се већ чине припреме за дочек принца Вида.

— Чује се, да су велике несугласице настале између чланова међународне контролне комисије у Валони, које онемогућавају даљи рад комисијин.

— Из Немачке послано је више торпедњача, које су изграђене за грчку убојну флоту.

Читуља.

У Новоме Саду умр'о је *Јован Петковић*, парох купиновачки, у 73. години живота свог. Покојник је био родом из Ковина у Банату, а вршио је савесно свештеничку службу као парох у Купинову. Прошле године преселио се у Нови Сад, пошто је због старости постао неспособан за вршење своје свештеничке службе. Покојник је био примеран свештеник и одушевљен Србин. „Застава“ губи у њему свог дугогодишњег претплатника а српска народна радикална странка одличног члана. Покојник је у „Застави“ изнео историјске знаменитости купиновачке цркве. Лака му била земља и вјечнаја памјат!

Звездари на новогодишњој забави.

У јучерашњем извештају о новогодишњој забави српске ратарско-занатлијске читаонице у Новоме Саду случајно је изостало, да је занатлијски подмладак врло добро приказао звездаре и стекао признање публике.

Шаљива представа у Н. Саду

У понедељак, на Богојављење, приредиће одлични народни комичари, супруги Зотовић, шаљиво забавно вече са игранком у дв рници код Три Круне. Улазница од особе 1 круна. Почетак у 8 часова у вече. Супруги Зотовић су одлични комичари, о чему смо се уверили на забави о Новој Години, па их стога препоручујемо најтоплије.

Брзојави „Застави“.

Стигли 3. јануара.

Српско-турски преговори о миру.

Београд (Р.) Преговори између Турске и Србије поново застали. Говори се, да је то због неких појединости, које нису предвиђене раније, а Турци сад траже, да накнадно уђу где су требале. Према обавештајима из владиних кругова, дата су нова упутства делегату Павловићу, који ће према њима даље поступити.

Избори посланика у Црној Гори.

Цетиње. Према званичним подацима влада је добила 46 посланика, а опозиција 10, од којих су десеторица радикали.

Питање војног министра.

Београд (Р.) Јуче је краљ уважио оставку војног министра генерала Милоша Божановића. Питање новог министра решиће се за дан два. Због тога се војвода Радомир Путник раније вратио са Ривијере, где је био на одмору.

Опорезивање нових крајева.

Београд (Р.) Према ранијем наређењу министра финансија пореска оделења у новим крајевима приступила су попису стоке и предузећа приватних поседника. Кад сва пореска оделења нових крајева буду потпуно свршила свој посао приступиће се опорезивању свега пописаног становништва.

Поновни промет робе на железницама.

Београд (Р.) Железничка управа је јуче издала свима железничким станицама саопћење, да обустављени промет робе између Србије и Грчке преко српске територије поново почиње. О овим управа известила и српско трговачко заступство у Солуну.

Фаркаш ослобођен.

Будимпешта. Посланик Павле Фаркаш био је оптужен, да је израдио лиценцију једном своме кортешу. Саборски одбор, који је испитао ту ствар изрекао је, да се Фаркаш није огрешио о закон.

Вулканска катастрофа у Јапану.

Токијо. У срезу Кумамото вулканским избацивањем и земљотресом срушено 13.000 кућа а нестало 70.000 људи. Стигли су први бегунци из Кагушиме и причају, да вулкан Сакурашима избацује из три отвора, а пламен достиже 1000 метара висине. Спасавање било онемогућено.

Трзавице у Бугарској.

Београд. (Р.) Собрање је распуштено указом краља Фердинанда, а у собрању га је прочитао министар-председник Радославов. Чим је указ прочитан, опозиција је изишла из собрања уз узвике: Доле с владом! Доле са незаконитошћу! — *Републиканске агитације све више узимају маха у целој земљи.*

Новаци у Србији.

Београд (Р) Војно министарство је решило, да се новаци рођени 1892. године и одређени за пешадију позову у првој половини овог месеца, да одслуже свој рок у кадру. Новаци ђачке чете ступиће у кадар у одређено време.

Продужење финансијске нагодбе.

Будимпешта. Службени лист објављује санкцију законског предлога о продужењу финансијске нагодбе између Угарске и Хрватске и Славоније.

Мађарска опозиција у борби против Тисе.

Будимпешта. Грох Михајло Кароњи и Апоњи били су синоћ у грађанском клубу Францове вароши. Кароњи је у своме говору жестоко напао Тисин пакт са Румунима, после чега ће доћи и пакт са Словацима и Србима, те ће се тиме ослабити превласт Мађара Кароњи је изнео, како за време балканског рата монархија није смела да зарати ни са Црном Гором, јер се није веровало народносним војницима. Мађарска опозиција ће крај свег понижавања у сабору ипак долазити у сабор. Она не признаје данашње парламентарне форме, али мора бити у сабору, да оданде може говорити народу. Опозиција схваћа понижавања као славу и неуморно ће се борити и даље.

Софија. Владини кругови изјављују, да се собрање морало распустити, јер је било неподобно за рад и живот. Морало се дакле распустити, да би се могло удовољити неодложним државним потребама. Нови избори ће се обавити ускоро.

Прилике у Аустрији.

Беч. Хришћанске социјалисте су расправљале о тешком парлантарном положају.

Угарски сабор.

Будимпешта. Франц Секељ изјавио, да он као министар правде није имао намеру да мења закон о штампи, јер није згодно време за тај посао. Министар правде Балог пак остао је при својој тврдњи да је Секељ, хтео да мења закон о штампи. Против законског предлога о штампи говори независњак Јорми.

Електрична жалезница Пожун—Беч.

Беч. Крајем овога месеца почеће редован саобраћај на електричној железничкој прузи између Пожуна и Беча.

Одговорни уредник:
МИТА КЛИЦИН

Ракије и вина!!

препоручује у најбољој каквоћи чисте: шљивке ракије по: 48—54—60 68—76—82—1·20—1·30—1·40—1·60 пот. 1 литра; комовице ракије по: 40—44—46—48—52—56—60-68-1·00 1·10—1·20—1·30—1·50 пот. 1 литра; вршачка вина по: 36 38-40—44—46 48—52—60—66—68—70—80 пот. 1 литра у пошиљкама од 25 литара ракије или 50 литара вина на више, у своја бурад, која дајем узајам; под условом да ми се одмах врате.

ЈОВАН ВИДЛ — Вршац

1902 8— Темишварски друм 14.

ПОТРОШАЧИМА ПИВА!

Препоручујемо јевтино и одлично пиво, од ванкартелираних пивара **МЕРКУР Торонтал-Арач**

У исти мах *тражимо агенте* у свим местима *за скупљање чланова* за Добротворну Задругу, које примамо до 75 година старости. 1984 3-10

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА
у Торонтал-Арачу.

Рат на Балкану

„Бој на Куманову“, „Бој на Скадру“, „Ратно коло“ од П. К. — или ма коју другу песму дивно свира грамофон „Трупел“, који заједно са десет дуплих плоча **само 40 круна** стаје.

Бела Трупел

Нови Сад, Дунавска ул. бр. 17.
творничар музичких инструмената.

Телефона бр. 370. 1654 12-40

Велика радионица за оправку инструмената. **Ценовник бесплатно.**

ЧУДО ОД

БУКВАРА!

Баш сада је изишло из штампе пето издање овога Буквара у 20.000 примерака. Из њега научи и најстарији човек да чита и пише за 12 дана. Ко ми пошаље унапред поштанском упутницом 70 потура (филера) тај одмах добија Буквар са плаћеном поштарином. 1344 14-30

Homokszil-Temes Угарска.

Љубомир Јовановић
школски управитељ и учитељ.

Изашао је из штампе и разашиље се — — сваком на захтев — —

БАДАВА

најновији и најподпунију списак:

Српских грамофон. плоча,

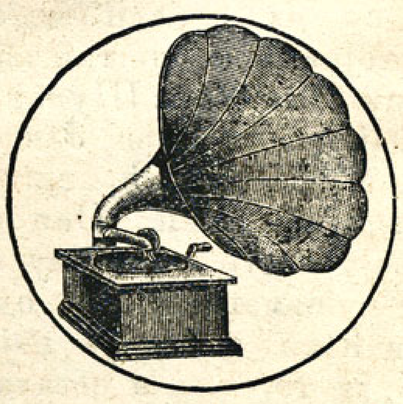

који садржи више хиљада српских песама, свирка и говора и призор балканскога рата, и највећи и најјефтинији 1770 10—20

ЦЕНОВНИК ГРАМОФОНА,
пишите, добићете, на трговину:

Мита Ђ. Палић у Панчеву.

За своју КОЛАРСКУ РАДЊУ

потребујем једног момка и 1 дечка за шегрта.

Георг Хауман
колар

1973 3-3 Szilberek (Bácska).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.